

Avd:

Vår ref. KE

Deres ref.

Oslo, 02.05.2005

Høringsuttalelse til Reinås rapporten fra Norges Røde Kors

Vi viser til høringsbrev datert 21. april 2005 der Norges Røde Kors inviteres til å kommentere Reinås-utvalgets evalueringsrapport. Utvalget har gjort en grundig jobb og synes å ha gitt en god fremstilling av hendelsesforløpet rundt den nasjonale håndteringen av tsunami-katastrofen. Norges Røde Kors ønsker likevel å påpeke enkelte mangler i rapporten, samt kommentere rapportens strategiske anbefalinger.

Frivillige organisasjoner som ressurs

Rapporten tar i liten grad for seg rollen de frivillige organisasjonene bør ha i en krisesituasjon hvor norske statsborgere er berørt. Rapportens punkt 17.4 *Planverk* omtaler følgende: *"Et viktig prinsipp er å utnytte de samme ressurser som står til rådighet for nasjonale hendelser også i utlandet."* Her bør man føye til at med ressurser så menes at man også omtaler bruk av frivillige organisasjoner.

Det samme avsnittet omtaler behovet for nettverksbaserte planverk for beredskap ved utenriksstasjonene. Kjennskap til frivillige organisasjoners ressurser, og kunnskap om innhenting og bruk av disse ressursene er avgjørende dersom potensialet i samarbeidet mellom det offentlige og frivillige organisasjoner skal kunne hentes ut. I arbeidet med lokale beredskapsplaner er det derfor sentralt at de frivillige organisasjonene inkluderes, slik det gjøres nasjonalt der Røde Kors er med i over 100 lokale beredskapsråd i kommunene. Dette er for øvrig et satsningsområde for Norges Røde Kors og vi er i dialog med politikere lokalt i en rekke kommuner for å oppfordre til inkludering i det lokale beredskapsrådet.

Slik det er omtalt i rapporten fra Reinås-utvalget kapittel 5.5 *Andre Aktører* tok flere frivillige organisasjoner kontakt med UD med ulike tilbud om assistanse innen sine spesialfelter. Dette ble i liten grad ble benyttet. Dette viser en mangel struktur for god flyt av informasjon om tilgjengelige ressurser. En svakhet ved rapporten er at det ikke gis noen forklaring på hvorfor ikke tilbudene fra ulike organisasjoner ble benyttet, eller hvordan disse henvendelsene burde vært behandlet i henhold til eksisterende prosedyrer og organisasjonsstruktur.

Som motsats til denne erfaringen står det nasjonale samarbeidet, der vi opplevde svært god samordning og fornuftig ansvarsdeling i kontakten med Helse- og omsorgsdepartementet og Sosial- og helsedirektoratet om mottak på flyplasser, kriseomsorgsgrupper lokalt og opprettelsen av nasjonal støttegruppe for de pårørende.

Norske frivillige organisasjoner kunne bidratt på en rekke områder, dersom de var blitt inkludert. Mye av kritikken mot norske myndigheter har vært rettet mot evakueringen av norske turister i området. Her ville organisasjonene kunne bidra til guiding for hjemreise, hjelp til registrering, assistanse i forhold til språk og lokale forhold, leting i området etter savnede, hjelp til barn som er kommet bort fra sine pårørende og ikke minst bidra til synliggjøring av norske myndigheters ressurser i området.

Postadresse:
Postboks 1 Grønland
0133 OSLO
Kontor adresse:
Hausmannsgt. 7

Telefon: 22 05 40 00
Telefaks: 22 05 40 40

Faktura adresse:
Norges Røde Kors
Postboks 2967
7438 Trondheim

Bankgiro: 8200 01 76318
Postgiro: 0809 5090444
Org.nr 864139442

Web adr. <http://www.redcross.no>
Mail adr. servicetorget@redcross.no

Norges Røde Kors og andre frivillige organisasjoner innehar kompetanse på ledelse og organisering av egne frivillige, så vel som spontane frivillige. Organisasjonene vil kunne gi et godt bidrag til myndighetenes utvikling av håndtering av frivillige ved hendelser utenlands.

Norges Røde Kors mandat og rolle i en krisesituasjon.

Røde Kors er av nasjonalstatene gitt et klart mandat til å være en forsterkningsressurs for myndighetene i krisesituasjoner. På den 28. internasjonale Røde Kors/Røde Halvmåne konferansen som ble avholdt i 2003, ble Røde Kors rolle i en katastrofe drøftet og konferansen vedtok det følgende om forholdet mellom statene og nasjonalforeningene i Røde Kors-bevegelsen i en gitt krise:

“States, recognizing the importance of the independent and auxiliary role of National Societies with respect to the public authorities in providing humanitarian services in the field of disaster management, should negotiate clearly defined roles and responsibilities with their respective National Societies in risk reduction and disaster management activities. This may include National Society representation on relevant national policy and coordination bodies as collaborative partners with States. (...) (3.1.5 fra The Agenda for Humanitarian Action)”

Et slikt anerkjent internasjonalt mandat skiller Røde Kors fra andre frivillige organisasjoner og åpner for et tettere og mer avklart samarbeid med myndighetene før og under kriser, slik det blant annet blir gjort i den norske redningstjenesten og i en lang rekke kommuner.

Etter vår oppfatning vil en helhetlig nasjonal beredskapsplan som innbefatter både landets helse- og omsorgsressurser, bidra til en raskere og mer effektiv koordinering av innsatsen.

Den ressursen Norges Røde Kors innehar kan også benyttes i katastrofer/kriser som rammer norske statsborgere i utlandet. Et slikt samvirkeprinsipp fordrer kjennskap til vår kapasitet, og kunnskap om innhenting og benyttelse av disse ressursene. I anbefalingene fra Reinås-utvalget foreslås opprettelsen av en operativ ledelse for katastrofesituasjoner. Norges Røde Kors ser det som hensiktsmessig at vi inngår i en slik enhet for å sikre effektiv informasjonsflyt om oppgaver og ressurser.

Ansvarsprinsipper for katastrofeledelse

Reinås-rapporten refererer blant annet til Stortingsmelding nr. 17 (2001–2002) om samfunnssikkerhet og Stortingsmelding nr. 39 (2003–2004) om samfunnssikkerhet og sivilt/militært samarbeid der sentrale prinsipper som skal ligge til grunn for statlig krisehåndtering beskrives. Det førende prinsipp er at den som har ansvar i normaltid også har ansvar i ekstraordinære situasjoner. I dette ligger det også at den organisasjonen man opererer med til daglig skal være mest mulig lik den organisasjonen man har under en krise. Samtidig er det viktig å presisere at ”ansvarsprinsippet” ikke skal være til hinder for at den som har den beste forutsetningen til å utføre en oppgave får denne delegert i en krisesituasjon.

Norges Røde Kors mener at dette er gode styringsregler som også bør følge den framtidige katastrofeberedskapen. Det er den som er nærmest i normalsituasjonen som har det beste utgangspunktet for å håndtere krisen, ved at ordinær linjestruktur opprettholdes og følges. Forskjellen på normalen og krisesituasjonen er behovet for fortetting av kommandolinjene, for å sikre at nødvendige beslutninger kan tas raskt. Samtidig er det viktig å fokusere på å styrke støttefunksjoner til ledelsen og ledelsesverktøy slik som loggføring, dokumentasjon og kommunikasjon.

Samtidig med at normalstrukturen opprettholdes, er det viktig at det i oppbyggingen av en framtidig katastrofeberedskap skilles mellom *strategisk* og *operativ* ledelse. Samme enhet kan ikke samtidig drive

detaljert operativ virksomhet og fortløpende analysere det større bildet. Det er sentralt at dette skilles når beredskapsarbeidet nå skal styrkes.

Anbefalninger

I anbefalingene fra Reinås-utvalget foreslås opprettelsen av en krisehåndteringsorganisasjon for katastrofesituasjoner. Under punkt 17.4 Planverk presiserer utvalget følgende *"utvalget mener det er viktig at et planverk for håndtering av katastrofer bygger på det nasjonale systemet, slik at det samlede planverk kan vedlikeholdes, trenes og iverksettes enhetlig"*.

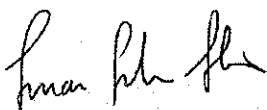
Norges Røde Kors ønsker å presisere at frivillige organisasjoner er representert på alle nivåer i den norske redningstjenesten, og at en tilsvarende representasjon også bør vurderes for den foreslåtte krisehåndteringsorganisasjonen. Dette vil etter vår oppfatning sikre en effektiv informasjonsflyt om oppgaver og ressurser mellom myndighetene og organisasjonene.

Oppsummering:

Norges Røde Kors har følgende anbefalinger:

- frivillige organisasjoner bør inkluderes i utestasjonenes beredskapsplanlegging der dette er naturlig
- Norges Røde Kors bør inngå i den operative krisehåndteringsenheten og delta i øvelser med denne.
- prinsippet om at den som har ansvar i normalsituasjon også bør håndtere krisesituasjonen bør legges til grunn, uten at dette skal hindre at den instans med beste forutsetning for å gjøre oppgaven kan få delegert ansvar i en krise.
- Det overordnede ansvar for statlig krisehåndtering bør og skal ligge hos regjeringen.

Med vennlig hilsen
for Norges Røde Kors

Jonas Gahr Støre
Generalsekretær